Dnro 001/81/2018

Eugen Koev 24.4.2018

Eduskunta
Tarkastusvaliokunta
TrV@edsukunta.fi

Asiantuntijakuuleminen torstaina 26.4.2018 klo 12.30

VNS 1/2018 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2019-2022

Vielä viime vuonna näytti siltä, että hallitus jäisi varsin kauaksi talouspoliittisista tavoitteistaan, mutta nyt vaikuttaakin siltä, että tavoitteet saavutetaan ainakin likimäin.

Erityisen ilahduttavaa on, että työllisyysaste on käytännössä saavuttamassa hallituksen 72 prosentin tavoitteen vuonna 2019 ja ylittämässä 73 prosenttia vuonna 2022. Julkisen velan osuus BKT:sta on jo kääntynyt laskuun ja alittaa 60 prosenttia ensi vuonna. Julkinen talous kokonaisuudessaan on myös käytännössä tasapainossa vuosina 2019–2022, mutta edelleen niin, että sosiaaliturvasektori (etenkin työeläkelaitokset) on ylijäämäinen, sen sijaan valtio, kunnat sekä tuleva maakuntahallinto pysyvät alijäämäisinä.

Julkinen talous ei ole vielä saavuttamassa pysyvää tasapainoa. Julkisen velan kasvu suhteessa bruttokansantuotteeseen uhkaa lähteä jälleen kasvuun vuoden 2025 tienoilla väestön ikääntymisestä johtuvien julkisten menojen kasvaessa. Julkisen talouden odotettavissa olevien menojen ja tulojen erotus on tiivistetty kestävyysvajearviossa, joka on VM:n mukaan 2,5 % BKT:sta. Esitetyissä arvioissa ei ole otettu huomioon SOTE-uudistusta, jolla hallitus tavoittelee kolmen miljardin säästöjä noin vuoteen 2030 mennessä, eikä huomattavaa osaa ns. JTS-miljardista, joka viittaa hallituksen muihin toimiin julkisten menojen kasvun hillitsemiseksi miljardilla. Sosiaali- ja terveysmenojen kasvun hillitsemiselle ei ole uskottavia vaihtoehtoja, kun tavoitellaan pysyvää julkisen talouden rahoituksen tasapainottamista.

Tällä hetkellä talouspolitiikassa suurin välitön riski liittyy suhdannetilan äkilliseen heikkenemiseen. Suomen julkisen velan suhde bruttokansantuotteeseen lähivuosina on 60 prosentin tuntumassa ja arvio kestävyysvajeesta on 2,5½ prosenttia bruttokansantuotteeseen suhteutettuna, mahdollisuudet harjoittaa elvyttävää politiikka ovat selvästi rajatumpia kuin ennen finanssikriisiä, jolloin julkisen velan BKT-suhde oli alle 35 prosenttia ja kestävyysvajearvio 1,5 ½ prosenttia. Lisäksi valtio on antanut erilaisia takauksia ja takuita, joiden yhteismäärä on 23 % BKT:sta, mikä on ilmeisesti kansainvälisesti korkea luku. Jyrkässä suhdanteiden käänteessä myös osa

takausriskeistä kasvaa. Mitä nopeammin onnistutaan alentamaan kestävyysvajetta ja nostamaan työllisyyttä, sitä nopeammin ja paremmin varaudutaan taloudellisiin taantumiin, jotka ovat väistämättä edessä.

Julkisen talouden liikkumavara on näistä syystä erittäin niukka. Etenkin pysyviä menolisäyksiä pitää harkita ensisijaisesti kasvun ja työllisyyden näkökulmasta. Jos menoja kasvatetaan pysyvästi tietyn toimenpiteen rahoittamiseksi, pitää arvioida, onko odotettavissa, että kasvu ja työllisyys paranevat toimenpiteen seurauksena niin paljon, että julkisen talouden pitkän aikavälin rahoitustilanne paranee.

Kasvua ja työllisyyttä voidaan tukea veropolitiikalla. Kasvua ja työllisyyttä tukeva veroreformi alentaisi työn verotusta ja kiristäisi muita veroja, pääosin haitta-, kulutus- ja ympäristöverotusta. Tämäntyyppistä veroreformia Suomelle ehdotti viimeksi OECD tuoreessa Suomea koskevassa maaraportissaan.

Julkisen talouden suunnitelman päivittämisen yhteydessä hallitus teki joukon uusia työllisyyteen ja työelämään liittyviä päätöksiä.

Akava kiittää päätöksestä lisätä joustavalla tavalla 25 vuotta täyttäneiden lyhytkestoisen opiskelun mahdollisuuksia työttömyyden aikana. Päätökset työttömyysturvan aktiivimallin korjaamisesta ovat hyviä, vaikka omatoimista työnhakua ei jatkossakaan hyväksytä työmarkkina-aktiivisuudeksi. Akava on tyytyväinen myös työaikalain uudistamista koskeviin päätöksiin.

Hyvin huolestuttava sen sijaan on esitys alle 30-vuotiaiden määräaikaisten työsuhteiden päättämisen mahdollistamisesta ilman perusteltua syytä, sekä yksilöperusteisen irtisanomisen helpottaminen. Nämä eivät ole ongelmattomia. Nuorten asema työmarkkinoilla on jo valmiiksi epävarmempi kuin varttuneemmilla ja ehdotettu esitys vain lisää tätä epävarmuutta. Yksilöllisen irtisanomisen helpottamista perustellaan työllistämisen kynnyksen alentamisella. Suurin riski palkkauksessa, mikäli sellaista on, kohdistuu kaikkein pienimpiin yrityksiin, joten henkilömäärärajan ulottaminen jopa 20 henkilöä työllistäviin yrityksiin on tavoitteeseen nähden liioittelua. Esitys lisäksi heikentäisi entisestään työntekijän asemaa suhteessa työnantajaan.

Akava ry:n puolesta

Eugen Koev
pääekonomisti